

◆ Barat Vüsalın 70 yaşı

Barat VÜSAL

**ÖZÜMÜN HAQQIM VAR BARAT ÇAĞRILIM,
SÖZÜMÜN HAQQI VAR YAŞAMAQ ÜÇÜN...**

YOL HİMNİ

Xeyli çətinləşib mənim də işim,
Başlayıb deyəsən mənim döyüşüm,
Başlayıb deyəsən yaşamaq yolum.
Gərək şeirlərdən mən də daş yonum,
Gərək sətirlərdən mən də yol salım.

Haqqa yollar çəkir, gedə bilirəm
Mən özümə qalan ləpirlərimnən,
Hərdənbir körpü də çəkə bilirəm
Mən öz sözlərimdən, sətirlərimdən.

A zalım, insaf et, vermə əlindən
Sən var kimi yolu,
Yox kimi yolu,
Oxumaq istəsən şeirlərimi,
Sən Allah, oxuma adi söz kimi,
Cığır kimi oxu, yol kimi oxu!

Hamı gedə bilmir mən çəkən yolnan,
 Hər gün çətin-çətin yollar salıram.
 Hər gün şeir-şeir cığırlar açır,
 Hər gün sətir-sətir yollar salıram.

İzdi, yoldu bəlkə göz işığı da,
 Yoldu adi hərf də,
 heca da elə?!
 Ulduzlar yol çəkir öz işığıyla,
 Yol çəkir gündüz də, gecə də, elə!

Demirəm yolların hansı yaxşıdı,
 Yol var yerdən, yol var fələkdən keçir.
 Çəkilən yolların hamsı yaxşıdı,
 Sözün çəkdiyi yol ürəkdən keçir!

Elə duruluram, duruluram ki,
 Elə vuruluram bu yollarda ki!
 Paxıllığı tutur duru suların,
 Ruhum da çevrilib olur Yol təki!

Sanıb şeiri ərzin ucuzu belə,
 Şairə baxırlar...
 Gözəl baxmırlar.
 İndi mən neynim ki, gözucu belə,
 Sətirə baxmırlar, sözə baxmırlar!

Yol çəkir qarışqa – o köhnə bəndə,
 Deyilmi deyirsən, heç qabil, nəyə?
 Yol çəkmək öyrənək hörümçəkdən də,
 Çəksin beş ilə yox,
 beş dəqiqəyə!

Mən yolu bilmişəm, yol da ha bilib,
 Yoxsa bildiyimi yol daha bilmir!
 Sözüm hara desən yol sala bilir,
 Öldür, qəbristana yol sala bilmir!

Təzə yollarıydı, bax, səmti-yönü,
 Yol çəkən ürəyin, yol çəkən gözün.
 Başına dolanım, başına dönüm,
 Yol salan ürəyim,
 yol çəkən gözüm!

Mən həmişə əyalət yazıçısı anlayışının əleyhinə olmuşam. Vaxtilə Naxçıvanda Məmməd Səid Ordubadi, Cəlil Məmmədquluzadə, Qazaxda Vaqif, Səməd Vurğun, Şamaxıda Mirzə Ələkbər Sabir və başqaları yazıb yaradıblar.

Əsas olan harada yaşayıb-yaratmaq yox, necə yazmaq, yazmaqdı.

Bu mənada Barat həmişə ədəbiyyata və əbədiyyətə işləyən sözü yazıb.

Mən onun bir cəhətini ayrıca qeyd etmək istəyirəm. Yəni bizim Yazıçılar Birliyinin çox razı qaldığı bir cəhətini qeyd etmək istəyirəm. O da onun Yazıçılar Birliyinin Qazax filialına rəhbərlik etməsidir.

Qazax dövlətimizin sərhədində yerləşir. Bir yanda Borçalılar yaşayırlar, digər tərəfdə vaxtilə Ermənistandakı soydaşlarımız yaşayırdılar. Əminəm ki, vaxt gələndə yenə yaşayacaqlar. Belə bir üçbucaqda Qazax böyük mədəniyyət mərkəzidir. Belə bir yerdə filiala rəhbərlik etmək Barat Vüsal üçün həm məsuliyyətdir, həm də şərəfdir.

ANAR

BU YOL ŞUŞAYACAN GEDİR

Sevin Vətən, torpaq, sevin,
Bu yol Şuşayacan gedir.
Daha yarıda qırılmır,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Aşıb-daşib sel olmuşuq,
Birləşib bir el olmuşuq.
Hamımız bir yol olmuşuq,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Əyil, qarşısında əyil,
Bələdçi-zad lazım deyil.
Yollar qucaqlaşib deyir:
“Bu yol Şuşayacan gedir!”

Yeri, vur bir başa yolu,
Qoyma dəysin daşa, yolu.
Bütün yollar Şuşa yolu,
Bu yol Şuşayacan gedir.

İgidlərin namı salıb,
Şəhidlərin qanı salıb,

Yurdumun İlhamı salıb,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Bax, dağ burda, dəniz burda,
Bax, yol burda, bax, iz burda,
Bax, görünür Təbriz burdan,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Ağa, Bəyimi görəcəm,
Ağa evimi görəcəm.
Ağabəyimi görəcəm,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Di kef ver bu kefə, yolçu,
Ay Əfəndi – Əfə yolçu!
Əmin ol, bu dəfə, yolçu,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Yol da keçib başa, durub,
İstər yola düşə, durub.
Yollarla ötəşə durub,
Bu yol Şuşayacan gedir.

Duman enir, çən qayıdır,
Yerinə Vətən qayıdır.
Şuşa səfərdən qayıdır...
Bu yol Şuşayacan gedir.

Sual-sorğu olmayacaq,
Qara-qorxu olmayacaq.
Heç kim yolda qalmayacaq,
Bu yol Şuşayacan gedir.

KİŞİ HEYKƏLİ

*Bir şəhid anası təkbaşına böyütdüyü,
Vətən müharibəsində həlak olmuş yeganə
oğlu üçün dövlətimizin verdiyi 10000
manat pulu Ordumuza hədiyyə etdiyini
bildirdi.*

Ana budur, bu Ana!
Yeganə oğlu şəhid,
Yurdun ordusu Ana!

Ana budur, bu Ana!
Ağ saçları da silah,
Döyüş süngüsü Ana!

Ana budur, bu Ana!
Qaranlıq gecələri
Nurlu, çıraqban edən,
Günüm-gündüzüm Ana!

Ana budur, bu Ana!
Vətənin baharını
Saralmağa qoymayan,
Ömrün payızı Ana!
Bu dağın qızı Ana,
Bu daşın qızı Ana!
Mərd oğullar yetirən
Bu kişi qızı Ana!

Ana budur, bu Ana!
Anaların Anası.
Bizi Vətən, Yurd edən,
Bir ovuc torpaq edən
Allahın özü Ana!
Bayrağın özü Ana!

Ana budur, bu Ana!
Özü də, balası da
Ancaq Haqqa can verən,
Ancaq Haqqı qoruyan.
Vətəndən, Yurddan ötrü
Qələbə hardadırsa,
Ona doğru yürüyən!

Ana budur, bu Ana!
Xudafərin adında
Vətən körpüsü Ana!
Azərbaycan adlanan
Qədim bir məmləkətin
Başında öz papağı,
Öz baş örtüsü Ana!

Ana budur, bu Ana!
Tükənməyən, bitməyən
Silah-sursat anbarı!
Özü kimi on milyon

Mərd kişilər heykəli,
Mərd analar diyarı!

Ana budur, bu Ana!
Töküb göz yaşlarını,
Təzə qırma düzəldən!
Qara yas paltarından
Varıb toya gedəndə
Gözlərinə çəkməyə
Təzə sürmə düzəldən!

Ana budur, bu Ana!
Çörək Ana, su Ana!
Qurban olum mən Ona!
Belə anası olan
Yaşayar əsrlərlə,
Çörəksiz-susuz qalmaz.
Belə Ana hər zaman
Yaşar ömrü uzununu,
İtirsə də oğlunu,
Oxşar oğul boyunu,
Heç vaxt oğulsuz qalmaz!

Barat Vüsalın şeirləri tarıma çəkilmiş yayı xatırladır, hədəfə dəyincə, o, yenidən tarıma çəkilir. Əli tətikdə olan şairin özü də hədəfdədir. Şair hardan keçirsə, ora sərhəddi.

O sərhəddə şairlər daha tez görünür, daha tez yaralanırlar, amma ölmürlər.

Şairlər yaralı olurlar, yarasız olanda ölürlər. Bəlkə də şair vətən sözünün sinonimi kimi yaşayır. Elə buna görə də şairin tərcümeyi-halı vətənin tərcümeyi-halıdır.

Başqa şəkildə, başqa yozumda, başqa məzmununda şair yoxdu, varsa, o, vətən deyil. Elə ona görə də şairi nişan vermək – Vətəni nişan vermək deməkdir.

Artıq öz adı ilə, öz istedadı ilə tanınan görkəmli şairimiz Barat Vüsal mənim fikirlərimi təsdiq edir.

Biz uzaq düşmüşük toydan-mağardan,

Kür boyu gördüyüm axar-baxardan.

Orda üzümüzü sənsən ağardan,

Barat,sənin evin ocaq olubdu!

Nəriman Həsənzadə

KƏLMƏYİ-ŞƏHADƏT

Qılıncını dağların hər daşına çəkmişdi,
Döyüşdə Mübariztək qardaşına çəkmişdi.

Düşmənin al qanını öz başına çəkmişdi,
O, içdikcə içirdi!

Xətir ana Vətənin əziz olan xətridi,
Ətir “Xarı bülbül”ün ərzi saran ətridi.
Fərman budur, qərar bu: “Bu can nədən ötrüdü?”
“Vətən... Vətən üçündü!”

Canını döyüşlərin odundan çıxarmadı,
Çiyinini ağır yükün altından çıxarmadı.
Yurdun bir dərdini də yadından çıxarmadı,
Uçum-uçum uçundu...

Elə bil ki, min illik döyüş yolu keçmişdi,
Hər yerdən əli boş yox, əli dolu keçmişdi.
Aya doğru keçmişdi, Günə doğru keçmişdi,
Qanadlanıb uçurdu!

Hər addımda haraya, haya yetirtək getdi,
Hər döyüşə bayrama, toya gedirtək getdi.
Gözünü qıya-qıya, barmaq tətikdə getdi,
Güllə kimi açıldı!

Son döyüşdə o əsgər sehtək pıçıldadı,
Önündə bir afəti sevirtək pıçıldadı.
Kəlmeyi-şəhadətin deyirtək pıçıldadı:
“Şu-şa!” – deyib keçindi!

***Sən bina uçurub, bina tikirsən,
İnsanı uçurub tikməkdəyəm mən!***

Söhbət əsnasında bu beyti mən Baratın dilindən eşitdim və dərin məzmunlu, bütöv bir şeirə bərabər hesab etdim. Onun “Sənin kimi olacağam, Azərbaycan!” şeirini kövrəlmədən oxumaq, şairə “Əhsən” demədən keçmək olmaz. Qəhər boğaza tıxanır. Bu qəhərlə birlikdə Vətən üçün belə misralar yazan şair Barata görə qürur da var! Bu, həqiqi şair nəсібidir.

Onun şeirlərində Vətən məfhumu ilə xalq məhfumu vəhdətdədir. Vətən necə global, uca, dərin fikirlərlə, boyalarla təsvir, tərənnüm olunursa, xalq da o cür tərənnüm olunur. “Türk ruhu” şeirinə diqqət edin:

***Səndə yaşar ruhlar, səndə,
Ruh verdikcə ruhlan sən də!
Ruh içində ruh var səndə,
İçimdəki türk ruhu, coş,
Yer üzünün tək ruhu, coş!***

Bu şeir əbədi mahnılardandır. Himndir!

Onun əsərlərindən mən bədii sözün qüdrətini və Azərbaycan poeziyasının əsrlərdən gələn ətrini duydum. "Ömrünü Qazaxda yaşayan şair" Yazıçıların Qazax filialının sədrliyinə təsadüfən seçilməyib. Mən onun hələ uzun illər öz vəzifəsində qalmasını arzulayıram.

Mən Baratı çox istəyirəm, həm insan, həm də şair kimi!

Təəssüf ki, onu gec tanımışam. Oxuduğum az sayda şeirlərində böyük şair ruhu gördüm və sevdim.

İsa Muğanna

KÖK

Oğul doğrudan da oğulsa əgər,
Düşmənin qanını töksə yaxşıdır.
Qoy məndən dayılar inciməsinlər,
Oğul atasına çəksə yaxşıdır,
Yaxşı ki bu millət kökünə çəkdi!

Bir tarixmi çatar heç bu tarixə,
Yanaş ona Haqqa yanaşır kimi!
Qarabağ savaşı düşdü tarixə
Kökün köksüzlərlə savaşı kimi,
Yaxşı ki bu millət kökünə çəkdi!

Millət dərdi döysə, o dərd dərddimi,
Kimdi çəkən, başdan əkirlər onu.
Niyə Çinar belə əzəmətlidi,
Çünki yer təkində kökü var onun,
Yaxşı ki bu millət kökünə çəkdi!

Qartal yaşadır qartal balası,
Səməndər quşuna səməndər çəkir.
Hər adam kökünə çəkə bilərmimi?
Kökünə şir südü əmənlər çəkir,
Yaxşı ki bu millət kökünə çəkdi!

Qaldı, sadıq qaldı getdiyi yola,
Bir qoca karvandı, tutdu yükünü.
Bir az qarışsa da it südü ilə,
Şükür, unutmadı öz saf südünü,
Yaxşı ki bu millət kökünə çəkdi!

Özünün səsinə özü səs verdi,
Çatdı, özü çatdı öz sədasına!
Tarixlər boyunca olduğu kimi,

Çəkdi öz Əcdadı – öz dədəsinə,
Yaxşı ki bu millət kökünə çəkdi!

Südü çürümədi yaxşı ki tamam,
Min yol zədələndi,
Kökü sağ qaldı.
Kiçiklər əliylə kiçildilsə də,
Böyüdü, bu Vətən, bu torpaq qaldı,
Yaxşı ki bu millət kökünə çəkdi!

Yağdı oğlu, qızı qar istəyəndə,
Ələndi qar kimi, ələndi getdi.
Ölüb yaşamasa yaşaya bilmir,
Sanki yaşamağa öləndə getdi...
Yaxşı ki bu millət kökünə çəkdi!

Sancdı, bayrağını bağrıma sancdı
Sancırtək ilk dəfə Qız qalasına!
Yeni Koroğlusu, təzə Babəki
Döndü Çənlibelə, Bəzz qalasına!
Yaxşı ki bu millət kökünə çəkdi!

Min yol adı üçün candan keçibdi,
Tarixdən aldığı quru “sağ ol”du.
Ancaq döyüşəndə, yaralananda,
Yarası Vətənin, yurdun sağaldı...
Yaxşı ki bu millət kökünə çəkdi!

Axı, tapdamışdı kimin haqqını,
Kimə neynəmişdi, kimə, bu millət?!
Özündən getsə də, özünə gəldi,
Yaxşı ki deyirəm yenə bu millət!
Yaxşı ki bu millət kökünə çəkdi!

Barat Vüsal klassik şeirə, aşiq poeziyasına yaxından bələddir. Bu xüsusiyyət onun yaradıcılığında tam şəkildə özünü göstərir. Həyat hadisələrinə fəal münasibət, müasirliyə meyil, doğma vətənin, xalqın dünəninə, bugününə maraq, sevgi onun yazılarını daha məzmunlu, təravətli edir. O, hər şeirində yeni deyim formaları, ifadə tərzləri arayıb axtarır, buna nail olur.

Dili saz dilidir, oynaqdır, axıcıdır, təsirlidir. Yəqin ki, bu, bir də yaxşı saz çalması ilə əlaqədardır.

Hüseyn Arif

LALƏ MƏZARLIĞI

Gedib Qarabağı onlar aldılar,
Canı yurda, elə qurban etdilər.
Şəhid olmadılar şəhid oğullar,
Qarabağda yaşamağa getdilər!

O biri dünyaya köçməyibdilər,
Hər birindən bir nur,
Bir işıq qalıb.
Burda ömürləri yarımçıq deyil,
Burda əkinləri yarımçıq qalıb.

Tutub əllərindən balalarının,
Hazırlaşır “Xarı bülbül” deməyə.
Gedəmməz hər oğul... torpaq altda da,
Yarı gül, yarı da bülbül dərməyə!

Onlar sahib çıxdı yurd yerlərinə,
Onları bu ruhdu, eşqdi yaşadan.
Dayanıb əl edir biri-birinə,
Biri Cəbrayıldan, biri Şuşadan!

Gedirlər at üstə çapırmış kimi,
Aşır iş-gücləri başlarından, bax.
Vətən bayrağından öpürmüş kimi,
Öpürlər Vətənin daşlarından, bax!

Tapırlar, qoyurlar ayağı üstə,
Od üstdən odlara qalanmış kəndi.
Onların evləri dağılmış şəhər,
Onların villası talanmış kənddir.

Bir an boş vaxtları yoxdu, görərsən,
Əbədi əkində, biçindədirlər.
Burda – al geyinmiş məzarlarında,
Orda – lalələrin içindədirlər!

OLMASIN... OLSUN

Elə istəyirəm ömür dünyada
Tez tamam olmasın... tez tamam olsun!
Nə vaxtsa böyüyüb çevrilsin yola,
İz tamam olmasın... iz tamam olsun!

Üzün tutub dostu, tanışa gülsün,
Qoy dil açıb dinsic, danışa bilsin!
Başqa ocaqlar da alısa bilsin,
Köz tamam olmasın... göz tamam olsun!

Çatsa da axıra hər iş, deyirəm,
Gəlib ürəyimə dərdiş, deyirəm:
Təki tükənməsin bu Eşq deyilən,
Yüz tamam olmasın... yüz tamam olsun!

İşığ, bax, aşib-daşar dünyada,
Yaşayan işıqtək yaşar dünyada.
İnsan, elə üzlə yaşa dünyada,
Üz tamam olmasın... üz tamam olsun!

Eşqdir əkinçi bu səpində ki,
Demək, əbədidir bu səpindəki!
Yar keçən yollara su səpin, təki,
Toz tamam olmasın... toz tamam olsun!

Qızarmı düz-dünya, od ha qalansın,
Gərəkdir Barat da oda qalansın,
Bir də bu xalq deyən şair yaransın,
Söz tamam olmasın... söz tamam olsun!

**Mənə görə Barat hərbiçi şairdir. O, hər misrasında, şeirində
əsgər kimidir. Barat öz-özünün həm komandiri, həm də əsgəridir.
Əsl şair ədəbiyyata birdəfəlik gəlir.
Barat Vüsal da belə şairlərdəndir.
O, etibar ediləsi adamdır, kiçik qardaşım, dostumdur.
Sevdiyim şairlər sırasında Baratın da adı var.**

Vaqif Səmədoğlu

BOŞUNA OLMAYAN İŞLƏR

Cana yayılarmı istisi odun,
Əgər edilməsə göz eşim-eşim.
Var olduğu zaman bax, belə olar,
Car olduğu zaman bax, belə olar,
Könül eşim-eşim, söz eşim-eşim!

Yerdən alov kimi bu nar çıxır, bax,
Bağbanın bir dəfə keçdiyi yerdən.
Daşdan su çıxırtək sular çıxır, bax,

Mərdə səngər qazan at dırnağının
Qəfil eşim-eşim eşdiyi yerdən?!

Qayalarda bitən güllərin ətri,
Daşı eşqin himni etməmişdimi?
Fərhad "Süd arxı"nı çəkməkdən ötrü,
Dağı eşim-eşim etməmişdimi?!

Boş yerə düşməyib su pərən-pərən,
Axır sanki olub sel eşim-eşim.
Ərənlər güşt edib biri-birinnən,
Harda ki olubdu yer eşim-eşim!

Dərdmi çəkir eşim-eşim o bulaq?
Yoxdu özü bilmir bir dərdi, bəlkə?
Eşim-eşim məzarlarını gördüyüm,
Müqəddəs ocaqlar, pirlərdi bəlkə!

Mənasız görünən bir şey varmı ki,
Ey təbiət, yoxmuş boş eşim-eşim.
Tökülən yarpaqımı, yağan qarmı ki,
Payız eşim-eşim, qış eşim-eşim...

Eşq olsun, eşq, eşim-eşim ölümə,
Kim olardım mən bu eşqim olmasa.
Görən yatardımı qələm əlimə,
Mən özüm də eşim-eşim olmasam?!

Barat Vüsal bizim böyük ədəbiyyatımızın hadisəsidir. Barat Vüsalın şeirlərində üç cəhət xüsusilə diqqəti cəlb edir: Xalq poetik təfəkkürünün ən dərin qatlarından gəlmək, müasir fəlsəfi-ictimai düşüncə səviyyəsinə qalxmaq və fəal (əslində üsyankar) bir şair-intellekt mövqeyi. Buraya onun sənətkar səmimiliyini, mütəfəkkir narahatlığını, maarifçi təmkinini də əlavə etmək olar.

Barat Vüsal ömrünün bütün illərini mərkəzdən kənarında yaşasa da, heç vaxt mərkəz ədəbi mühitindən uzaq olmayıb.

Qazax Molla Pənah Vaqifin, Səməd Vurğunun, Osman Sarıvəllinin, İsmayıl Şıxlının, İsa Hüseynovun, Nəriman Həsənzadənin və bir çox başqa sənətkarların yurdudur.

Adətən ata ocağı başında kiçik övlad qalır. Barat da o ocağın kiçik övladı kimidir. O, tarixi qoruyur və şeirlərində də tarixi yaşadır.

Baratsız Qazaxın poetik landşaftında bir zirvə çatışmazdı. Vidadisiz, Vaqifsiz, Səməd Vurğunsuz, Hüseyn Arifsiz, Nəriman Həsənzadəsiz və Barat Vüsalsız Qazax Qazax olmazdı.

Nizami Cəfərov